

PREDLOHA ÚSPEŠNÉHO TELEVÍZNEHO SERIÁLU

absynt

Patrick Melrose

Tak konečne

Edward St. Aubyn

absynt

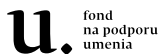
Patrick Melrose

Tak konečně

Edward St. Aubyn

Preložil Milan Kopecký

Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

Copyright © 2011 by Edward St. Aubyn

Translation © Milan Kopecký

ISBN 978-80-8203-489-2

Venujem Bo

TAK KONEČNE

1

„Mňa si tu nečakal, há?“ zatiahol Nicholas Pratt, zavrátal koniec vychádzkovej palice do koberca v krematóriu a pozrel naňho s výrazom akejsi bezcieľnej vzdorovitosti, ktorý sa už síce míňal účinkom, ale bolo neskoro meniť staré zvyky. „Stal sa zo mňa lev pohrebných ústavov. Čo už človeku v mojom veku zostáva? Mám sa doma rozčuľovať nad postupou neskusených autorov nekrológov alebo načisto podľahnúť monotónnej záľube v dennom rátaní vyhynutých súčasníkov? Nie! Treba ,velebiť život‘, ako sa vyjadril školský teploško. Vravia, že vojnu prežil v pohode, ale ja viem svoje! Zo správnej perspektívy ten jeho úspech vyzerá úplne inak. Teda, nevravím, že ma to celé nedojíma. Posledné dni života sú ako záverečný nástup orchestra. Plus nevýslovná hrôza, pravdaže. Ako tak pendlujem medzi nemocničným lôžkom a smútočnými obradmi, pripomína mi to tankery, čo kedysi každý druhý týždeň nabehli dakde na plytčinu a krdle vtá-

kov zomierali na plážach s polepenými krídlami a nechápavo žmurkali žltými očami.“

Nicholas sa rozhladol po miestnosti. „Účasť poslabšia,“ zašomral si pod nos, ako keby pre niekoho pripravoval hlavné body reportáže. „To všetko sú matkini spirituálni priatelia? Neuveriteľné. Čo je, prosím ťa, hento za farba? Baklažánová? *Aubergine à la crème d'oursin*? Musím zísť k Huntsmanovi a tiež si taký oblek zadovážiť. Ako, hádam nemáte baklažánový? Na pohrebe Eleanor Melrosovej ľudia ani v inom neboli. Hneď a zaraz objednajte kilometer baklažánovej.

Každú chvíľu by mala prísť tvoja teta. Videl som ju minulý týždeň v New Yorku a bolo mi potešením, že som jej ako prvý mohol oznámiť tú novinu o tvojej matke. Rozplakala sa a hneď si objednala *croque monsieur*, aby mala čím zajesť druhú porciu práškov na chudnutie. Zo súcitu som jej vybavil pozvanie na večeru k Blandovcom. Poznáš Freddieho Blanda? Je to asi najmenší miliardár na svete. Jeho rodičia boli v podstate trpaslíci, ako cirkusoví umelci. Vždy s veľkou pompou vstupovali do miestnosti a potom zmizli pod príručným stolíkom. Baby Blandová na staré kolená zväznela, ako to v senilite býva. Rozhodla sa, že zo všetkých absurdností na svete napíše knihu práve o kubizme. Podľa mňa sa len snaží plniť úlohu ideálnej manželky. Freddie rok za rokom netušil, čo jej kúpiť na narodeniny, no takto, keď má Baby nový koníček, mu stačí zaskočiť do Sotheby's, dať si tam zabaliť nejaký od-

porný obraz ženy s tvárou ako polovica melóna od toho arcipodvodníka Picassa a vie, že doma zožne úspech. Neuveríš, čo mi povedala minule pri raňajkách, keď som najzraniteľnejší.“ Nasadil piskľavý hlas. „Vtáky na Braquových obrazoch z neskorého obdobia sú v podstate len zámienkou pre oblohu.“ To je predsa skvelá zámienka,“ vravím jej, div som sa nezadusil kávu. „Oveľa lepšia než kosačka na trávu alebo dreváky. Je z toho zrejme, že vedel, čo robí.“

Slovom, zvažnala. Niečomu takému sa budem vzpierať s poslednými zvyškami inteligencie, kým nepreberie vládu *herr doktor* Alzheimer. Potom napíšem knihu o islamskom umení, aby som dokázal, že musulmani sú v skutočnosti civilizovanejší než my, alebo riadne hrubý zväzok o tom, ako málo vieme o Shakespearovej matke a jej prísne utajenom katolicizme. Niečo seriózne.

Ale teda, obávam sa, že teta Nancy u Blandovcov pohorela na celej čiare. Iste je náročné byť výsostne spoločenský typ a zároveň nemať ani jediného priateľa. Chúďatko naše. Musím však povedať, že okrem Nancinej iskrivej sebaľútosti, ktorú nehanebne vydáva za žiaľ, ma na nej a na tvojej matke prekvapilo, aké to sú, prepáč, aké to boli – celé dni teraz preskakujem z jedného gramatického času do druhého – roduverné Američanky. Ich otec, to si nebudeme klamať, mal ku škótskej vysočine vzťah čisto len na tekutej báze, a keď ho tvoja stará matka vyhodila z domu, vytratil sa z ich života

takmer úplne. Vojnu pretrpel s tými idiotmi Windsorovcami v Nassau, potom šiel do Monaka a nakoniec zakotvil v bare u Whita. Spomedzi ľudí, čo preslopú každý deň od obeda, až kým večer nezaspia, bol rozhodne jeden z najočarujúcejších spoločníkov, no ako otec asi za veľa nestál. V takomto štádiu alkoholizmu je to ako skúšať objať topiaceho sa muža. Náhodná dvadsaťminútová erupcia citu nenahradí stabilný prísun sebaobetovania a srdečnosti, ktoré som sa svojim deťom usiloval dávať. Uznávam, nie vždy s najlepšimi výsledkami. Ako iste vieš, Amanda so mnou neprehovorila pätnásť rokov. To ten jej psychoanalytik, čo jej do už i tak nie najbystrejšej hlávky natlačil všetky tie freudovské hlúposti o syndróme prehnane starostlivého otca.“

Nicholasov prenikavý hlas postupne slabol do nalievavého šepotu a z toho, ako sa musel premáhať, aby zotrval vo vzpriamenej polohe, mu obeleli hánky. „Dobre, môj milý, porozprávame sa po obrade. Teší ma, že ťa vidím v takej skvelej forme. Prijmi moju úprimnú sústrasť a tak podobne, hoci si myslím, že ak sa dalo niekedy o niekom povedať, že bola preňho ‚smrť vykúpením‘, určite o tvojej nebohej matke. Na starobu je zo mňa hotová Florence Nightingalová, no pred takou pustošivou silou musí ustúpiť aj legenda medzi ošetrovatelkami. Asi mi to skomplikuje cestu k nanebovzatiu, lebo dávam prednosť návštevám u ľudí, ktorí si ešte vždy vedia vychutnať pohár šampanského a jatrívú poznámku.“

Obrátil sa na odchod, no v poslednej chvíli sa zháčil. „A pre peniaze sa nerozčuľuj. Mal som jedného, dvoch kamarátov, ktorí túto stránku veci zanedbali a zomreli v náručí štátneho zdravotníctva. Aj keď ma prekvapilo, aký vie byť ten prevažne cudzokrajný personál milý. Uznávam, prirodzene, že s peniazmi sa toho nedá robiť viac než všetky utraťiť, keď ich máš, a rozčuľovať sa, keď nie. Je to nedostatková komodita, ktorá vyvoláva v ľuďoch prehnané vášne. V skutočnosti chcem asi povedať, že by si sa pre ne mal rozčuľovať, lebo je to jedna z mála vecí, čo peniaze dokážu: odkloniť hnev. Svätuškári ma niekedy obviňujú, že mám priveľa *bêtes noires*, ale ja potrebujem svoje *bêtes noires*, aby som zo seba dostal všetky *noires* a obťažkal nimi svoje *bêtes*. Navyše táto strana rodiny za tie roky nič nezanedbávala. Ako dlho to trvalo? Šesť generácií a každý jeden potomok, nielen najstarší synovia, za svoj život sotva preložil slamku. Mohli pracovať iba akože, najmä v Amerike, kde každý musí mať *office*, aspoň aby si polhodinu pred obedom mohol niekde vykladať nohy na stôl, no nakoniec to nebolo potrebné. Musí to byť pre teba a pre deti vzrušujúce, aj keď nemôžem hovoriť z vlastnej skúsenosti, že po takom dlhom čase bez nutnosti s niekým súperiť ťa zrazu hodia do vody. Bohvie, čo by bolo zo mňa, keby som nerozdelil život medzi mesto a vidiek, medzi vlasť a zahraničie, medzi manželky a milenky. Delil som čas a teraz bude čas deliť mňa, je tak? Musím sa trochu bližšie prizrieť tým náboženským fanatikom, ktorými sa tvoja matka obklopovala.“

Nicholas sa odbadkal, ani sa len nepokúsil predstierať, že očakáva nejakú inú reakciu než mĺkve ohromenie.

Keď sa Patrick zamyslel nad tým, ako choroba a zomieranie roztrhali Eleanorine vetché šamanské fantázie na franforce, začal brať Nicholasových „náboženských fanatikov“ ako naivných modroknižkárov. Z Eleanor sa pred koncom života stala účastníčka nemilosrdného rýchlokurzu sebaopoznania, ktorej strčili do jednej ruky „spirituálne zviera“ a do druhej hrkálku. Hneď nabehla na najtvrdší režim – zakázali jej rozprávať, hýbať sa, sexovať, brať drogy, cestovať, utrácať peniaze, v podstate aj jesť, a tak mohla iba v samote hĺbať nad vlastnými myšlienkami. Ak sa dalo hovoriť o hĺbaní. Možno skôr mala pocit, že myšlienky hlbajú v nej, ako banský vrták.

„Myslíš na ňu?“ spýtal sa tichý írsky hlas. Annette chlácholivo položila Patrickovi ruku na predlaktie a naklonila hlavu nabok.

„Premýšľal som, že život je vlastne história toho, čomu venujeme pozornosť,“ odpovedal. „Zvyšok je obalový materiál.“

„To sa mi zdá trochu príkre,“ namietla Annette. „Maya Angelou tvrdí, že zmysel spočíva v tom, ako zapôsobíme na životy druhých, či sa našim vplyvom budú cítiť lepšie alebo horšie. Pri Eleanor sa ľudia vždy cítili lepšie, bol to jeden z jej darov tomuto svetu. Och,“ vyhrkla s náhlym vzrušením a tuhšie stisla Patrickovi ruku, „túto spojitosť som si uvedomila, až keď som prekročila prah tejto budovy. Tomu neuveríš. Sme

v krematóriu Mortlake, aby sme sa rozlúčili s Eleanor, a hádaj, akú knihu som si vzala so sebou na čítanie, keď sme sa naposledy videli? *Jazernú pani*. Je to taká detektívka z čias rytierov okrúhleho stola, nie veľmi dobrá. Ale inak to vyjadruje všetko, nie? *Lady of the Lake* – Mortlake. Si zober, aký mala Eleanor vzťah k vode a ako zbožňovala artušovské legendy.“

Patricka ohromila Annettina viera v upokojujúci účinok vlastných slov. Podráždenosť v ňom zvädzala márnym bojom so zúfalstvom. Ako je možné, že sa matka dobrovoľne rozhodla žiť medzi týmito naslovovzatými idiotmi? Akému poznaniu sa tak veľmi túžila vyhnúť?

„Ťažko povedať, prečo krematórium a zlý román nesú ten istý názov,“ poznamenal Patrick. „Je rozhodne lákavé pustiť sa tak ďaleko za hranice racionality. Vidíš tamtoho muža s vychádzkovou palicou? Ten na takéto súvislosti nedá dopustiť. Choď mu o tom porozprávať. Určite ho zaujmeš. Volá sa Nick.“ Patrick si matne vybavoval, že Nicholas nenávidí skrátenu podobu svojho mena.

„Pozdravuje ťa Seamus,“ dodala Annette, ktorá vzala s veľkým nadhľadom, ako ju vypoklonkoval.

„Ďakujem.“ Patrick sklonil hlavu a usiloval sa nestratiť kontrolu nad svojou prehnanou zdvorilosťou.

Čo to stvára? Veď je to už všetko pasé. Vojna so Seamusom a matkinou nadáciou sa skončila. Je z neho sirota a nič viac mu netreba. Celý život akoby čakal na tento pocit

úplnosti. Oliverovia Twistovia tohto sveta v závideniahodnej štartovej pozícii, o ktorú on bojoval štyridsaťpäť rokov, mali pred ním síce náskok, no relatívny luxus výchovy v rukách pánov Bumbla a Fagina sa v porovnaní s rodičovstvom Davida a Eleanor Melrosovcov akiste negatívne podpíše na ich osobnosti. Muža, akým je dnes, z neho vykresalo trpezlivé znášanie potenciálne smrteľných účinkov okolia. Žil sám v garsónke a ubehol už rok od jeho poslednej návštevy v pozorovacej miestnosti pre samovrahov v krídle liečby depresie nemocnice Priory. Bolo také primitívne dostať sa do delíria tremens, musieť sa po delikventskej histórii mladého narkomana skloniť pred žieravou banalitou alkoholu. Myšlienku protiprávne sa zabiť vnímal ako právnik s istými výhradami. Alkohol mal hĺbku, šumel mu v krvi ako odkaz po predkoch. Ešte si pamätal, ako sa päťročný viezol na oslíkovi pomedzi palmy a husto vysádzané červeno-biele záhony v záhrade monackého kasína, zatiaľ čo jeho starý otec sedel na zelenej lavičke, triasol sa, chytený do zveráka slnečných lúčov, a na perlosových nohaviciach dokonale ušitého obleku mu pomaly tmavla mokrá škvrna.

Patrick nebol poistený, preto si pobyt v Priory musel zaplatiť z vlastného a stavíť všetky svoje úspory na mizivú šancu, že ho tam za tridsať dní dajú dokopy. Aj keď bol mesiac z psychiatrického hľadiska zbytočne krátky, stačilo to, aby sa Patrick takmer okamžite zamiloval do dvadsaťročnej spolu-

pacientky Becky. Vyzerala ako Botticelliho Venuša, vylepšená o sieť krvavých jaziev po žiletke na oboch belostných štíhlych rukách. Keď ju prvý raz uvidel na nemocničnej chodbe, jej žiarivé nešťastie vyslalo zapálený šíp rovno do stredu suda s pušným prachom jeho prázdnoty a frustrácie.

„Mám depresie, ubližujem si a nereagujem na liečbu,“ predstavila sa mu. „Naordinovali mi osem rôznych tabletiiek.“

„Osem,“ zopakoval Patrick obdivne. On bral iba tri druhy: jedno denné antidepresívum, jedno nočné antidepresívum a tridsaťdva oxazepamov denne proti následkom delíria tremens.

Ak mu pri takej vysokej dávke oxazepamov vôbec zostával priestor myslieť, myslel iba na Becky. Nasledujúci deň sa pozviechal z popraskaného matraca a odkráčal na sedenie podpornej skupiny v nádeji, že ju zase uvidí. Nebola tam, krúžku pacientov v teplákových súpravách však už neunikol. „Pokiaľ ide o športové vyžitie, oblečenie sa oň postará za nás,“ vzdychol si a klesol na najbližšiu stoličku.

Ako prvý sa chopil slova Američan Gary: „Predstavte si toto: pošlú vás pracovne do Nemecka, potom vám zatelefonuje kamarát z Ameriky, ktorého ste roky nevideli, a chce prísť na návštevu...“ Po vyrozprávaní príbehu o šokujúcom príživníctve a nevďačnosti sa Gary obrátil k skupine s otázkou, čo má priateľovi povedať. „Vymaž ho zo svojho života,“ navrhol zatrpknutý a popudlivý Terry. „Kto má takých kamarátov, nepotrebuje nepriateľov.“

„Dobre,“ prisvedčil Gary a vyslovene si tú chvíľu užíval, „a teraz si predstavte, že tento ‚kamarát‘ je moja matka. Čo by som mal robiť v takom prípade? Mení to niečo na veci?“

Skupinou sa prehnela vlna rozhorčenia. Muž, ktorý bol „v absolútnej eufórii“, odkedy ho v nedeľu navštívila mama a vzala von kúpiť si nohavice, vyhlásil, že Gary nikdy nesmie zradiť vlastnú matku. Potom sa však ozvala Jill a tá sa raz vydala „na dlhú prechádzku po nábřeží, z ktorej som sa neplánovala vrátiť, ale napokon som sa predsa len vrátila, hoci, povedzme to takto, *dost mokrá*, a zdôverila som sa doktorovi Pagazzimu, ktorého milujem, že to podľa mňa má niečo spoločné s mojou mamou, na čo mi on povedal: ‚Do toho sa radšej ani nepúšťajte.‘“ Tak táto Jill sa vyjadrila, že Gary by sa, podobne ako ona, radšej nemal púšťať do ničoho so svojou matkou. V závere sedenia sa múdry škótsky vedúci pokúsil účastníkov trochu ochrániť pred návalom egocentrických rád.

„Raz sa ma ktosi spýtal, ako je možné, že matky na nás vždy vedia odhaliť slabé miesta,“ zaspomínal, „a ja som mu na to odvetil, že to preto, lebo ich samy vytvorili.“

Všetci zachmúrene prikyvovali a Patrick sa v duchu pýtal, nie po prvý raz, ale zato s čerstvým nábojom zúfalstva, čo by znamenalo byť slobodný, zbaviť sa tyranie závislosti predurčenia a výčítiek.

Po sedení zbadal na schodisku za práčovňou Becky. Bola bosá, utiahnutá do seba a tajne fajčila. Vybral sa za ňou

a našiel ju schúlenú na schodoch, obrovské zreničky sa kúpali v slzách. „Nenávidím to tu,“ povedala. „Chcú ma vyhodiť, lebo mám vraj nezdravý prístup. Asi mám depresie, tak ležím v posteli, nie? Netuším, kam pôjdem, k rodičom sa nemôžem vrátiť.“

Prosila o pomoc. Prečo s ňou neutečie k sebe do garsónky? Bola jedna z hrstky osôb, ktoré mali k samovražde bližšie než on. Mohli by spolu ležať v posteli, dvaja utečenci z Priory, jedna dorezaná, druhý v krčoch. Vezme ju späť, aby dokončila prácu za neho. Ofačoval by jej modré žily, bozkával by ju na bledé pery. Nie, nie, nie, nie, nie. Na to mu bolo až príliš dobre, alebo bol aspoň pristarý.

Dnes si na Becky spomenul iba s vynaložením veľkého úsilia. Neraz sledoval svoje obsesie z diaľky ako náhle vzplanutia, ktoré prejdú okolo, a keď nič neurobí, samy zase zhasnú. Pocit slobody prameniacy z toho, že osirel, bol ako prúd teplého vzduchu a mohol neprestajne stúpať, keby mal Patrick odvahu necítiť vinu za poskytnutú príležitosť.

Zamieril k Annette a Nicholasovi, zaujímalo ho, ako dopadol jeho pokus dohadzovača.

„Postavte sa k hrobu alebo k peci,“ inštruoval Nicholas spoločníčku, „a zopakujte tieto slová: ‚Zbohom, starký. Jeden z nás musel zomrieť prvý a mňa nesmierne teší, že si to bol

ty.' Tak vnímam spiritualitu ja a pokojne si môžete aj vy osvojiť tento postoj a zaradiť ho do tej vašej komickej ‚spirituálnej kapsy nápadov‘.“

„Tvoj priateľ je fenomenálny,“ vyhlásila Annette, keď videla, ako sa k nim blíži Patrick. „Iba si akosi neuvedomuje, že všetci žijeme v milujúcom vesmíre. Miluje aj teba, Nick,“ ubezpečila Nicholasa a položila mu dlaň na plece, ktorým pudivo mykol.

„Raz som už Bibesca citoval,“ vyštekol Nicholas, „a zacitujem ho znova: ‚Pre človeka, ktorému patrí svet, je vesmír iba predmestie.‘“

„Ten má odpoveď na čokoľvek, však?“ prehodila Annette. „Predpokladám, že aj pri nebeskej bráne bude trúsiť vtipy. Svätý Peter má rád ľudí so zmyslom pre humor.“

„Vážne?“ začudoval sa Nicholas, prekvapivo spokojný. „Nič lepšie som o tom druhoradom tajomníkovi voľného času ešte nepočul. Ťažko bolo veriť, že by Najvyšší túžil stráviť večnosť obklopený mníškami, žobrákmi a konfekčnými misionármi, že by si dal kaziť koncerty hrkotom spirituálnej kapsy nápadov a krikom verných, chvastajúcich sa svojím ukrižovaním! Je úľava počuť, že k vrátnikovi perlovej brány konečne doľahli slová osvieteného veliteľa: ‚Prepánajána, pošli mi niekoho, s kým sa dá porozprávať!‘“

Annette pozrela na Nicholasa s pobavenou výčitkou v očiach.

„Ach,“ hlesol a kývol hlavou na Patricka. „Nikdy by som si nebol pomyslel, že ma tak poteší, keď zbadám tvoju nemožnú tetu.“ Šibol palicou nahor a zakýval ňou na Nancy. Stála vo dverách, vyčerpaná vlastnou povýšenosťou, ako keby už nevládala dlhšie držať zdvihnuté obočie.

„Pomoc!“ obrátila sa na Nicholasa. „Kto sú títo hrozni ľudia?“

„Sektári, munisti, šamani, potenciálni teroristi, pestrá zbierka náboženských fanatikov,“ vysvetľoval Nicholas a ponúkol Nancy rameno. „Vyhýbaj sa očnému kontaktu, nevzdáľuj sa odo mňa a možno to prežiješ.“

Keď Nancy zazrela Patricka, vbehla jej červeň do tváre. „Horší deň na pohreb si ani nemohol vybrať,“ precedila.

„Prečo?“ spýtal sa nechápavo.

„Princ Charles sa dnes žení. Kto mohol prísť, ten bude dnes vo Windsore.“

„Iste by si tam bola aj ty, keby ťa pozvali,“ podotkol Patrick. „Ale nemusíš sa okúňať, ber vlajku a papierový periskop a utekaj, ak veríš, že tam bude väčšia zábava.“

„Keď si vezmem, ako nás rodičia vychovali,“ zaúpela Nancy, „je priam absurdné pomyslieť, čo sestra urobila s...“ Nenachádzala slová.

„So zlatým adresárom,“ dokončil Nicholas za ňu a pevnejšie zovrel palicu, lebo sa doňho väčšmi zavesila.

„Áno,“ prisvedčila Nancy, „so zlatým adresárom.“

2

Nancy sledovala, ako jej protivný synovec odchádza k matkinej rakve. Patrick nikdy nepochopí, akú mali s Eleanor prvotriednu výchovu. Eleanor sa proti nej stupídne búrila, zatiaľ čo Nancy ju vytrhli z rúk spojených v modlitbe.

„Zlatý adresár,“ povzdychla si znovu a pritiahla sa bližšie k Nicholasovi. „Rozumieš, mamička napríklad mala za celý život iba jednu autonehodu, ale aj vtedy, keď visela dolu hlavou v dokrkvanej plechovej škatuli, visela vedľa nej španielska infantka.“

„To bolo od nej veľmi dôsledné,“ povedal Nicholas. „Taká autonehoda človeka zvedie dokopy so všelijakými ľuďmi. Predstav si to zdesenie v heraldickom ústave, keby jedna kvapka jej krvi dopadla na palubnú dosku nákladiaka a zmiešala sa s telesnými tekutinami nejakého ozembucha, ktorý si práve roztrieskal hlavu o volant.“

„Musíš vždy všetko zľahčovať?“ pohoršovala sa.